

KÖZGAZDASÁGTAN II.

Készült a TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0041 pályázati projekt keretében
Tartalomfejlesztés az ELTE TáTK Közgazdaságtudományi Tanszékén,
az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszék,
az MTA Közgazdaságtudományi Intézet
és a Balassi Kiadó
közreműködésével.

Készítette: Lovics Gábor

Szakmai felelős: Lovics Gábor

2010. június

KÖZGAZDASÁGTAN II.

13. hét

Összefoglalás és kitekintés

Lovics Gábor

Vázlat

- A közgazdasági modellek
- Növekedés, infláció, munkanélküliség hosszú távon
- Mit tehet a gazdaságpolitika rövid távon?
- Lucas-kritika és a makroökonómia legújabb megközelítése

Mi a közgazdasági modell?

- A gazdasági modellek a bonyolult világ **egyszerűsítései**.
- A világ irreleváns részét elhagyjuk a modellből.
- Mire használjuk?
  - Közgazdasági változók közötti kapcsolatok magyarázatára
  - Gazdasági jelenségek előrejelzésére
  - Gazdaságpolitikai döntések előkészítésére

Hogyan működik egy gazdasági modell?

Az általunk tanult modellek csoportosítása

	Zárt modellek	Nyitott modellek
Hosszú táv	A kibocsátást a termelési függvény határozza meg, az árak alkalmazkodnak, a reálkamat és a beruházás biztosítják az egyensúlyt.	A kamatláb alkalmazkodik a külföldihez, az egyensúlyt a reálárfolyam és a nettó export biztosítja.
Rövid táv	Az árak ragadósak, a termelés eltérhet a potenciális szintjétől. Az áru- és pénzpiacon együtt alakul ki az egyensúly.	Az árak ragadóssága miatt elegendő a nominális árfolyam változásának és a nettó export alakulásának vizsgálata.

Hosszú távú növekedés

A könyv részletesen is tárgyalja, de a tananyagnak nem része az úgynevezett Solow-modell, melynek célja a hosszú távú növekedés magyarázata.

A modellben exogén, a gazdaságpolitika által nem vagy csak kevésbé befolyásolható tényezők magyarázzák a növekedést, mint megtakarítási hányad, népességnövekedés, illetve technológiai fejlődés.

A modell egyik nagy hiányossága, hogy nem fogalmaz meg ajánlásokat a gazdaságpolitika számára a hosszú távú növekedés fellendítése érdekében.

Konvergenciahipotézis

A modellben parciálisan csökkenő mérethozadékú termelési függvény szerepel. Ez azt jelenti, hogy a kisebb tőkés országban, jobban megéri tőkét csoportosítani, mint azokban, amelyekben több tőke van. A modell szerint tehát a tőke automatikusan a magas tőkés országok felől az alacsony tőkés országok felé vándorol, biztosítva ezzel, hogy a szegényebb országok automatikusan felzárkózzanak a gazdagabb országokhoz.

Ezt a hipotézist nem igazolták a sok országból rendelkezésre álló idősorok.

Endogén növekedési modellek

Az endogén növekedési modelleket azzal az ambícióval hozták létre, hogy kiküszöböljék a Solow-modell fent említett két problémáját.

Sajnos továbbra sincs egyértelmű válasz, hogy milyen gazdaságpolitika intézkedések különböztetik meg a felzárkózó országokat azoktól, amelyek végleg lemaradnak. (Ha lenne, nem lennének leszakadó országok.)

Fontos elemek többek között:

- Az oktatás színvonala, humántőke
- A gazdasági nyitottság
- A jól kialakított jogrendszer

Munkanélküliség hosszú távon

Megfigyelések a munkanélküliség hogy a munkapiacra tartósan túlkínálat figyelhető meg. Ennek a túlkínálat mértéke a **munkanélküliség természetes rátája**.

A hosszú távú munkanélküliség okai:

- Frikciós munkanélküliség
  - A megfelelő munkahely megkeresése időbe telik
- Várakozásos munkanélküliség
  - A bérek ragadósága miatt kevesebb munkahely van, mint munkakereső.

A hosszú távú munkanélküliség és gazdaságpolitika

Munkanélküliséget csökkentő gazdaságpolitikai intézkedések:

- Információáramlás erősítése a munkahelyekről
- Képzések szervezése
- Munkanélküliségi segély csökkentése vagy az igényelhető idő rövidítése

Az infláció hosszú távon

A pénz értéke a pénzpiacra alakul ki. Kínálatát a bankrendszer biztosítja, a jó működésért a központi bank a felelős.

Hosszú távú modelljeinkben érvényes a klasszikus dichotómia, vagyis, hogy a nominális (pénzben kifejezett változók) nem érintik a reál változók alakulását.

Hosszú távon tehát nincs átváltás a munkanélküliség (reál változó) és az infláció között.

Rövid táv

Rövid távon a gazdaság teljesítménye ingadozik a potenciális kibocsátás értéke körül.

Rövid távon az aggregált kereslet határozza meg a GDP szintjét. Az IS–LM modell megmutatja, hogy milyen tényezők befolyásolják az aggregált kereslet alakulását.

Ha egy gazdaságról rendelkezésre állnak azok az információk, melyek az IS–LM, akkor elvileg képesek vagyunk a gazdasági ingadozások káros hatásainak csökkentésére.

Vita a gazdaságpolitikáról

A gazdaságpolitika korlátai:

- Egyes adatok, például GDP, csak késve állnak rendelkezésünkre.
- A jövőről csak bizonytalan előrejelzéseink vannak, nem tudunk biztosat.
- A gazdaságpolitikai intézkedések hatása késleltetve jelentkezik a gazdaságban.

Felmerülő kérdések:

- Aktív vagy passzív gazdaságpolitikát érdemes folytatni?
- Szabálykövető vagy eseti gazdaságpolitikát érdemes-e folytatni?

Munkanélküliség és infláció

A gazdaságpolitikának rövid távon szembe kell nézni a munkanélküliség és az infláció közötti átváltással.

Az átváltási arány csak rövid távon adott

Ha negatív kínálati sokk éri a gazdaságot, akkor előfordulhat stagfláció, vagyis az az állapot amikor egyszerre stagnál a gazdaság és magas az infláció.

Infláció és költségek

Az infláció költséges. Az infláció leszorítása is költséges?

Mindkét költség nehezen becsülhető. Hogyan döntsünk arról, hogy mennyire szorítsuk le az inflációt? Mi az infláció optimális szintje?

Az optimális inflációs szint meghatározására több tanulmány is született. A pontos értékben nincs konszenzus, de elég nagy az egyetértés, hogy a legjobb az alacsony pozitív infláció.

Inflációs célkövető rendszer

Napjainkban a legelterjedtebb monetáris politikai stratégia az úgynevezett inflációs célkövető rendszer. Ilyenkor a jegybank igyekszik meghatározni az infláció optimális szintjét és annak közelében tartani.

Az ECB inflációs célja 2% alatti.

Magyarországon az inflációs cél 3%.

Indokolható, hogy egy felzárkózó ország inflációja magasabb, mint a fejlett országoké (Balassa–Samuelson-hatás).

A Lucas-kritika

A gazdasági modellek nem veszik figyelembe, hogy a gazdaságpolitika az emberek viselkedését is megváltoztatja.

Példa: A monetáris politika viselkedése befolyásolhatja az emberek várakozását az inflációra vonatkozóan. Az infláció szintjét pedig befolyásolja, hogy az emberek mekkora inflációt várnak.

Válasz a Lucas kritikára: mikroökonómia alapú makroökonómia.

A legújabb szemlélet

Cél: az emberek döntéshozatalát beemelni a modellbe.

Eszköz: a mikroökonómia eszközeivel elemezni egy korlátos erőforrásokkal rendelkező haszonmaximalizáló egyén viselkedését.

Az eredmények továbbfejlesztik és nem megcáfolják eddigi ismereteinket.

A fogyasztás

Hagyományos szemléletben, a fogyasztó jövedelmeinek adott hányadát fordította fogyasztásra és megtakarításra. Ismereteinket a múlt tapasztalataira építettük.

Modern szemléletben a fogyasztó aszerint vesz fel hitelt vagy takarít meg, hogy legjobb tudása szerint több időszakon keresztül hogyan tudja saját jólétét maximalizálni.

A beruházás

A tananyagnak nem része, de a könyvben megtalálható, hogy a vállalkozó beruházási döntése is levezethető egy profitmaximalizáló vállalat döntéséből.

A vállalat addig hajlandó növelni beruházásait, amíg ennek profitnövelő hatása nagyobb, mint a beruházás költsége (kamat).

Makromodellek a gyakorlatban

A makromodellek egyik leggyakoribb alkalmazói a jegybankok. Magyarországon is az MNB ezen modellek fejlesztésének egyik fellelőjére.

A legkézenfekvőbb hasznuk a gazdasági előrejelzések. Az MNB negyedévente közli jelentését, melyben elemzi korábbi előrejelzéseit visszamenőleg, és újabb előrejelzéseket ad a fontosabb makrováltozókról.

Modellek az MNB-ben

Parciális, szakértői modellek.

A modellek nem teljes gazdaságot igyekeznek megragadni csak annak egy szegmensét. PI. infláció-előrejelző modell. Rövid távon ezek a modellek a legjobb előrejelzők, de nem ragadják meg a szektorok közötti kölcsönhatásokat. PI. nem tudják megragadni az infláció munkanélküliségre gyakorolt hatását.

A makromodellek:

- N. E. M. (Negyedéves Előrejelző Modell) Az előrejelzésre jól használható kiforrott modell, amely már képes megragadni azokat az összefüggéseket is, amelyeket a parciális modellek nem.
- PUSKAS: A legújabb szemléleteket alkalmazó modell, használják eredményeit, de nagyrészt még most fejlesztik.

Vége

ELTE TátK Közgazdaságtudományi Tanszék
Köszönjük, hogy használta a tananyagunkat!

Bármilyen kérdést, megjegyzést örömmel várunk az

eltecon.hu

honlapon feltüntetett címekre